

LITUANIA

Sistemul de securitate socială

Sistemul public de securitate socială se bazează pe principiul solidarității. Lunar, lucrătorii plătesc contribuții publice de securitate socială, astfel că, atunci când vor iesi la pensie sau în caz de invaliditate, boală, maternitate, vaduvie, primesc prestații corespunzătoare din Fondul „SoDra” de Asigurări Sociale de Stat. Cei care nu contribuie nu au dreptul la securitate socială garantată. Aceasta înseamnă că bugetul Fondului de Asigurări Sociale de Stat depinde de contribuții, iar contribuțiile de situația economică generală a țării, numărul de persoane angajate, nivelul remunerațiilor și, în final, de onestitatea plătitorilor de contribuții.

Cei care lucrează pe baza unui contract de muncă trebuie să contribuie cu un procent de 3% din salariu. Cealaltă parte a contribuției lor (31% din salariul calculat) este plătită de angajator. Tariful brut este de 30,7% pentru contribuțiile la asigurările sociale de stat pentru pensia pentru limită de vârstă, sănătate, boală, maternitate sau șomaj luate împreună; cuantumurile pentru tipuri separate de asigurare socială sunt următoarele: 23,6% pentru asigurarea de pensie socială, 2,8% pentru asigurarea de boală și maternitate, 1,3% pentru asigurarea de șomaj, 3% pentru asigurarea de sănătate. Lucrătorii independenți, i.e. cei care își administrează propria afacere, trebuie să contribuie la cea mai mare parte a pensiei, cunoscută drept pensia de bază. În prezent, plățile lunare aprobate pentru contul pensiei de bază a asigurării sociale de stat reprezintă 50% din pensia de bază. Trebuie de asemenea plătite contribuții și la pensia suplimentară, prin plata a 15% din cuantumurile de contribuabil din venitul declarabil la sistemul de asigurări sociale de stat. Cei cu certificate de afaceri își administrează singuri propria asigurare, în timp ce fermierii contribuie numai la pensia de bază, pentru ei înșiși și pentru oricare dintre lucrătorii adulți de la fermă.

Pentru a primi o pensie pentru limită de vârstă, trebuie să fi plătit contribuții pentru cel puțin 15 ani. Cei care nu au procedat astfel, nu au dreptul la pensie. Trebuie de asemenea să fi plătit contribuții pentru a primi prestații de boală, maternitate și paternitate.

Cei care-și încep activitatea pentru prima oară trebuie să obțină un certificat de securitate socială de stat de la sectorul local „SoDra”.

Informații în plus despre securitatea socială pot fi obținute de la orice filială locală „SoDra”, Consiliul Fondului de Stat privind Securitatea Socială sau de pe site-ul „SoDra”. Acesta conține de asemenea informații privind susținerea grupurilor vulnerabile social.

Asigurarea de șomaj

Șomerii și persoanele aflate în căutarea unui loc de muncă sunt înregistrați la biroul local de forță de muncă de la locul de domiciliu declarat. O persoană nu poate fi înregistrată simultan la mai multe birouri de forță de muncă. La înregistrarea la un astfel de birou, șomerii din Spațiul Economic European și Elveția trebuie să prezinte : documentul de identitate; documentele de acordare a prestației de șomaj (denumită în continuare prestația de asigurare pentru șomaj) în țara de origine: formularul E 301, care este un certificat ce detaliază perioadele care urmează a fi luate în considerare la calculul prestațiilor pentru șomaj și formularul E 303 care certifică dreptul unei persoane la prestația pentru șomaj (Regulamentele CE nr. 1408/71 și nr. 574/72 privind sistemele de securitate socială), dacă unei persoane i s-a acordat o astfel de prestație; documentul care atestă calificarea profesională a unei persoane; documentele de recunoaștere a calificării profesionale în Republica Lituania; în cazul unei persoane care dorește să dobândească o profesie reglementată, este necesară depunerea documentului de recunoaștere a calificării în Republica Lituania. Persoanele asigurate care sunt înregistrate ca șomeri la biroul pentru forță de muncă și cărora nu li s-a oferit un loc de muncă pe măsura competențelor profesionale și stării de sănătate sau măsuri active de politică a pieței muncii din partea unui birou local de forță de muncă, au dreptul la prestație de asigurare de șomaj dacă: anterior înregistrării la biroul local de forță de muncă au un istoric de asigurare pentru șomaj de cel puțin 18 luni în ultimele 36 de luni; au fost în mod legal eliberați de la locul de muncă sau din serviciul civil fără culpă proprie, ca urmare a unor circumstanțe independente de voința lor sau în situația falimentului angajatorului; au efectuat perioada obligatorie de serviciu militar continuu sau un sistem alternativ de apărare națională sau au fost eliberați din astfel de servicii după ce au efectuat cel puțin jumătate din termenul prevăzut. Prestația de asigurare pentru șomaj se acordă începând cu a opta zi după înregistrarea la biroul local de forță de muncă. Șomerilor concediați, ca urmare a culpei proprii, li se acordă prestația de asigurare pentru șomaj după 3 luni de la data înregistrării la biroul local de forță de muncă. Șomerii care își pierd locul de muncă și au dreptul prin lege la plăți compensatorii primesc

prestație de asigurare pentru șomaj cel puțin după o lună de la data încetării contractului de muncă. Prestația de asigurare pentru șomaj se acordă lunar. Perioada pentru care se acordă prestația de asigurare pentru șomaj depinde de istoricul de asigurare pentru șomaj al șomerului, realizat anterior înregistrării la biroul local pentru forță de muncă. Dacă istoricul asigurării pentru șomaj acoperă o perioadă sub 25 de ani, prestația de asigurare pentru șomaj se acordă pentru 6 luni; în cazul în care este între 25 și 30 de ani, prestația de asigurare pentru șomaj se acordă pentru 7 luni; dacă este între 30 și 35 de ani, prestația de asigurare pentru șomaj se acordă pentru 8 luni și atunci când este de 35 de ani sau mai mare, prestația de asigurare pentru șomaj se acordă pentru 9 luni. Prestația de asigurare pentru șomaj se calculează ca sumă între componente fixe și variabile. Componenta fixă a prestației de asigurare pentru șomaj este egală cu venitul subvenționat de către Stat în vigoare în luna de plată. Componenta variabilă a prestației de asigurare pentru șomaj este calculată astfel: venitul lunar asigurat al șomerului este calculat luând în considerare ultimele 36 luni precedând trimestrul calendaristic anterior datei de înregistrare a șomerului la biroul local de muncă. Dacă venitul asigurat nu a fost primit pentru nici o lună este considerat a fi zero; se calculează media acestui venit asigurat împărțit la venitul asigurat pe anul în curs pentru luna corespunzătoare; media calculată este înmulțită cu venitul asigurat al anului în curs pe luna în care se acordă prestația asigurării de șomaj; componenta variabilă a asigurării de șomaj este stabilită la 40% din suma rezultată, dar nu poate depăși diferența dintre 70% din venitul asigurat al anului curent și venitul subvenționat de către Stat pentru luna în care este acordată prestația asigurării de șomaj.

Potrivit datelor pentru cel de-al doilea trimestru al anului 2006, prestația minimă de asigurare pentru șomaj este de 165 LTL, prestația maximă de asigurare pentru șomaj este 848,4 LTL, în timp ce prestația medie de asigurare pentru șomaj este 379,2 LTL.

Asigurarea de boală

Persoanele asigurate în cadrul asigurării pentru boală și maternitate au dreptul la prestația pentru boală. Prestația se acordă dacă incapacitatea temporară de muncă este cauzată de boală, accident sau izbucnirea unei epidemii sau boli infecțioase și pentru îngrijirea copilului, dacă o instituție pentru copii a stabilit un sistem de împiedicare a răspândirii unor infecții sau atunci când un membru al familiei are nevoie de îngrijiri medicale și pe perioada efectuării unui tratament de protezare sau ortopedic la o unitate ambulatorie care are drept urmare pierderea unei părți din venit. Partea asigurată trebuie să fi contribuit la asigurarea pentru boală și maternitate pentru cel puțin trei din ultimele 12 luni sau 6 din ultimele 24 de luni anterior datei instalării incapacității de muncă. Prestația este plătită dacă partea asigurată s-a îmbolnăvit în perioada de activitate, inclusiv perioada de probă sau ziua concedierii. Dacă incapacitatea temporară a persoanei a survenit în timpul asigurării și continuă după ce el/ea își pierde locul de muncă, prestația de boală este plătită numai pentru boala sau traumatismul care a cauzat o astfel de incapacitate anterior concedierii.

Prestația de boală pentru primele două zile calendaristice de boală, care coincid cu programul de lucru al lucrătorului, cu excepția prestațiilor pentru îngrijirea unui membru de familie, este plătită de angajator. Prestația pentru boală plătită de angajator nu poate fi mai mică de 80% sau mai mare de 100% din media veniturilor beneficiarului prestației, calculată pe baza regulilor stabilite de Guvern. Începând cu cea de-a treia zi de incapacitate temporară de muncă, prestația pentru boală, de până la 85% din veniturile care sunt compensate, este plătită de Fondul de Asigurări Sociale de Stat. Pe parcursul unei luni, această prestație nu poate fi mai mică de un sfert din venitul asigurat din anul curent valabil pentru luna în care beneficiarul a devenit incapabil de muncă. Acordarea prestației pentru boală se face pe baza unui certificat de incapacitate de muncă emis potrivit procedurii stabilite. Cea de-a doua parte a certificatului trebuie completată de angajator și depusă la biroul local de prestații.

Pentru informații suplimentare privind plata prestațiilor de boală, accesați pagina de internet a Fondului „SoDra” de Asigurări Sociale de Stat.

Prestații familiale și de maternitate

Legislația Republicii Lituania guvernează acordarea și plata următoarelor prestații: 1. prestație de maternitate; 2. prestație parentală; 3. prestație de paternitate; 4. asistență socială pentru familii și copii.

Prestația de maternitate. Femeile acoperite de asigurarea socială de boală și maternitate au dreptul la prestație de maternitate pentru perioada de sarcină și naștere, dacă anterior primei zile de concediu de maternitate au contribuit la asigurarea socială de boală și maternitate pentru cel puțin 3 luni din ultimele 12 luni sau pentru cel puțin 6 luni din ultimele 24 luni și dacă li s-a acordat concediu de maternitate. Începând cu

cea de-a 30-a săptămână de sarcină, prestația de maternitate se plătește femeilor pentru 126 zile calendaristice. În cazul nașterilor cu probleme sau sarcinilor multiple, prestația este plătită pentru încă 14 zile. Femeile care nu și-au exercitat dreptul la concediu de maternitate până la data nașterii (respectiv din cea de-a 30-a săptămână de sarcină) primesc prestație de maternitate pentru 56 de zile calendaristice după naștere, iar în cazul nașterilor cu probleme sau sarcinilor multiple, pentru 70 zile calendaristice. Prestația de maternitate se acordă pe baza certificatului de concediu de maternitate emis conform procedurii stabilite. Cea de-a doua jumătate a certificatului trebuie completată de angajator și depusă la biroul local al Consiliului Fondului de Stat privind Securitatea Socială „Sodra”. Cuantumul prestației de maternitate este de 100% din veniturile persoanei care le primește și care trebuie compensate.

Prestația parentală. Unul dintre părinți, părinți vitregi sau tutori care îndeplinește condițiile stabilite prin lege are dreptul la prestație parentală. Prestația parentală este plătită pe parcursul concediului parental până la prima aniversare a copilului (inclusiv ziua aniversării), dar nu înainte de încheierea concediului de maternitate. Prestația parentală reprezintă 70% din veniturile ce urmează a fi compensate ale persoanei care primește prestația.

Prestația de paternitate. Tatăl unui copil care îndeplinește condițiile stabilite prin lege are dreptul la prestație de paternitate. Prestația de paternitate se acordă în timpul concediului parental (până când copilul împlinește o lună de viață). Prestația de paternitate reprezintă 100% din veniturile ce urmează a fi compensate ale persoanei care primește prestația.

Acordarea prestației de maternitate, a prestației parentale și a prestației de paternitate este administrată de birourile locale ale Consiliului Fondului de Stat privind Securitatea Socială „Sodra”.

Asistență socială pentru familii și copii. Sistemul de stat de sprijinire a familiei și copilului constă din două părți importante:

1. prestații plătite indiferent de averea și veniturile unei familii. La nașterea unui copil, familia primește o sumă excepțională însumând 8 MLLs (1000 LTL). O familie care crește unul sau doi copii primește o prestație lunară totalizând 0.75 MLL (93.75 LTL) pentru fiecare copil de la naștere până la vârsta de 3 ani și pentru fiecare copil cu vârsta cuprinsă între 3 și 7 ani – o prestație lunară de 0.4 MLL (50 LTL).
2. prestații pentru familii cu venituri reduse bazate pe evaluarea veniturilor (prestații sociale și compensări pentru cheltuielile de încălzire, cheltuielile pentru apa caldă și rece și cheltuielile pentru apele menajere). Cererile pentru prestațiile pentru copii trebuie depuse la administrația municipalității în regiunea în care v-ați declarat domiciliul sau – dacă nu v-ați declarat domiciliul – administrației municipalității unde locuiți.

Pensii

Legislația Republicii Lituania guvernează acordarea și plata următoarelor pensii de asigurări sociale de stat: pensia pentru limită de vârstă, pensia pentru invaliditate, pensia pentru urmaș și pentru orfani și pensiile anticipate.

Pensia pentru limită de vârstă. Pensia pentru limită de vârstă se acordă atunci când o persoană împlinește vârsta de pensionare, cu condiția să fi contribuit la asigurările sociale cel puțin 15 ani. Vârsta de pensionare este diferită pentru bărbați și femei. Vârsta de pensionare pentru bărbați este de 62 de ani. În anul 2006, vârsta de pensionare pentru femei era de 60 ani.

Pensia pentru limită de vârstă constă în două părți: de bază și complementară.

Partea de bază a pensiei pentru limită de vârstă de stat este egală cu pensia de bază a asigurării sociale de stat și este aceeași pentru toate persoanele care au contribuit perioada obligatorie la asigurarea socială de stat pentru pensia de limită de vârstă (în cazul unei perioade mai mici de contribuție pensia este redusă prorata). Perioada obligatorie de contribuție pentru pensia de asigurări sociale de stat pentru limită de vârstă este de 30 ani. Cuantumul pensiei de bază de asigurări sociale de stat nu poate fi mai mică de 110% din nivelul minim de trai. În mod curent pensia de bază este LTL 200.

Cuantumul părții complementare a pensiei de limită de vârstă depinde de perioada de contribuție individuală la asigurarea socială de stat, câștigurile care servesc ca bază pentru calcularea pensiei și de venitul asigurat din anul curent.

Pensia de invaliditate. Pensia de invaliditate se acordă unei persoane cu domiciliul în Republica Lituania și atunci când Serviciul de Stabilire a Invalidității și Capacității de Muncă (numit în continuare prin acronimul lituanian „NDNT”) consideră o persoană ca fiind incapabilă sau parțial incapabilă pentru muncă și cu condiția să aibă perioada minimă de asigurare pentru pensia socială de stat (muncă) așa cum se specifică pentru pensia de invaliditate.

O persoană este considerată *inaptă de muncă*, dacă este recunoscut de NDNT ca având 75-100% incapacitate (capacitatea de muncă este 0-25%). O persoană este considerată *parțial aptă de muncă* dacă este recunoscut de NDNT ca având 45-70% incapacitate (capacitate de muncă 30-55%). Cerințele minime sau obligatorii ale asigurării sociale de stat pentru pensie sunt stabilite pe baza vârstei persoanei, inaptă sau parțial inaptă de muncă, adică cu cât mai în vârstă este persoana cu atât mai lungă este perioada obligatorie de asigurare socială de stat pentru pensie cerută. Dacă persoana a realizat perioada minimă, dar nu obligatorie de asigurare socială de stat pentru pensie, va primi pensie parțială de invaliditate, altfel spus, o *pensie parțială*.

Pensia de invaliditate constă din două părți: de bază și complementară. Pentru acele persoane care au realizat perioada obligatorie de asigurare socială de stat de pensie, pentru Pensia de Invaliditate, partea de bază a pensiei de invaliditate este egală cu : de 1,5 ori pensia de bază, când persoanele au pierdut 75-100% din capacitatea lor de muncă; pensia de bază, când persoanele au pierdut 65-70% din capacitatea lor de muncă; 0,5 din pensia de bază, când persoanele au pierdut 45-55% din capacitatea lor de muncă. Cuantumul părții complementare a Pensiei de Invaliditate depinde de perioada de muncă a unei persoane, coeficientul de venit asigurat al persoanei și de alte criterii.

Pensiile de urmaș și pentru orfani. Pensiile de urmaș și pentru orfani sunt acordate soțului și copiilor defunctului care era asigurat de asigurarea socială de stat pentru pensie, precum și oricăror persoane echivalente acestora, acolo unde defunctul a fost îndreptățit, prin lege, să primească pensii de asigurări sociale de stat pentru invaliditate sau pentru pensie de limită de vârstă.

Pensiile anticipate. Pensia anticipată se acordă persoanelor care, în ziua depunerii cererii pentru pensie anticipată, îndeplinesc anumite condiții, precum: au mai puțin de 5 ani până la împlinirea vârstei stabilite pentru pensionare; au contribuit la asigurarea socială de stat pentru cel puțin 30 de ani; în ultimele 12 luni anterior depunerii cererii pentru pensia anticipată au fost luați în evidență ca persoane în căutarea unui loc de muncă la biroul local de forță de muncă al Bursei Lituaniane de Forță de Muncă și alte condiții. Pensia anticipată se calculează în același fel ca și pensia de asigurări sociale de stat pentru limită de vârstă și se reduce cu 0,4% pentru fiecare lună întreagă rămasă până la împlinirea vârstei de pensionare.

Cererile pentru pensie trebuie depuse la biroul local al Consiliului Fondului de Stat privind Securitatea Socială „SoDra”.

Formularele europene (E)

Dispozițiile legislației UE în domeniul securității sociale garantează că, drept consecință a exercitării dreptului la liberă circulație de către lucrători, securitatea socială este extinsă la alte state UE și că, de asemenea, lucrătorii au dreptul la anumite prestații suplimentare care pot fi transferate în alt stat UE. Drept urmare, înainte de a pleca din țară, trebuie să obțineți formularele necesare E de la autoritățile relevante. Formulare:

- Seria E 100 – pentru obținerea dreptului la îngrijiri de sănătate;
- Seria E 200 – pentru calcularea și plata pensiilor de bătrânețe;
- Seria E 300 – pentru dreptul la plata prestațiilor de șomaj;
- Seria E 400 – pentru dreptul la prestații familiale.

Formularele pentru detașarea angajaților în străinătate, pentru prestații de boală și maternitate și pentru pensii pot fi obținute de la Consiliul Fondului de Stat privind Securitatea Socială.

Formularele pentru exportul prestațiilor de șomaj sunt emise de către Bursa Lituaniană de Forță de Muncă. Formularele pentru prestații familiale sunt emise de către direcțiile municipale de asistență socială.

Mai jos regăsiți două exemple de transfer de drepturi;

1. **Detașarea angajaților.** Înainte de a pleca din țară, angajatul trebuie să obțină un formular E 101 care să confirme faptul că el/ea este supus legislației de securitate socială din Lituania, indiferent de angajarea temporară în altă țară. Acest formular este solicitat la Biroul de Prestații Externe al Consiliului Fondului de

Stat privind Securitatea Socială. Lucrătorul detașat are dreptul la toate prestațiile de boală în natură (ajutor medical în instituțiile medicale) în țara gazdă ca și când ar fi asigurat/ă acolo. Aceste prestații (servicii de asigurări de sănătate) vor fi acordate conform legislației statului străin.

2. **Exportul prestației de șomaj.** Înainte de a pleca din țară, trebuie solicitat formularul E 303 de la biroul local de bursă a forței de muncă, care plătește prestația de șomaj. După plecarea din țară trebuie să vă înregistrați în termen de 7 zile la un serviciu de ocupare din țara unde căutați un loc de muncă și să depuneți formularul E 303. Veți primi prestația pentru o perioadă de maxim 3 luni. Dacă în acest timp nu reușiți să găsiți un loc de muncă, veți continua să primiți prestația la care aveți dreptul în țara unde ați fost angajat ultima oară, dar numai dacă reveniți înainte de expirarea perioadei de 3 luni.